

Wytyczne i koncepcja dydaktyczna projektu „Learning Place Bio-Farm” „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji”

Materiały pomocnicze do przygotowania i przeprowadzania zajęć edukacyjnych
w gospodarstwach ekologicznych
oraz
materiały instruktażowe do szkolenia e-learningowego
i portalu „Learning Place Bio-Farm”

(Wersja pdf do pobrania i wydruków)

© Copyright 2018 BioFarm Consortium

All rights reserved.

This document is licensed to the public under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. This license lets you (as other party) remix, tweak, and build upon this work non-commercially, as long as you credit BioFarm project partners and license your new creations under the identical terms.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0>

Publikacja została sfinansowana przy wsparciu Komisji Europejskiej.
Wyraża ona opinie jedynie jej autorów, a Komisja nie może być pociągnięta do odpowiedzialności
w zakresie wykorzystywania informacji w niej zawartych.

Spis treści

1.	Informacja o projekcie	3
2.	Informacje o szkoleniu e-learningowym „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji”	6
3.	Instrukcja użytkowania platformy e-learningowej	8
4.	Zalety edukacji prowadzonej w gospodarstwie	10
5.	Wprowadzenie do rolnictwa ekologicznego	12
6.	Grupy docelowe	15
7.	Grupy ze specjalnymi potrzebami i dzieci uchodźców	18
8.	Wskazówki praktyczne	20
9.	Przykłady dobrych praktyk	22

1. Informacja o projekcie

W ramach partnerstwa strategicznego organizacji uczestniczących w projekcie opracowano kurs e-learningowy i stworzono interaktywny portal internetowy „Learning Place Bio-Farm”. Materiały online są dostępne dla szerokiego kręgu odbiorców (nauczyciele, rolnicy, pracownicy organizacji pozarządowych i instytucji edukacyjnych oraz inne osoby zajmujące się edukacją w gospodarstwach ekologicznych).

Wizyty w gospodarstwach jako metoda nauczania

Wizyty edukacyjne w gospodarstwach to alternatywna i innowacyjna forma nauczania formalnego i nieformalnego, uzupełniająca tradycyjne nauczanie w klasie szkolnej. Uczniowie mają możliwość poznania miejsc, w których jest wytwarzana żywność i zdobycia podstawowej wiedzy o rolnictwie. Uczestniczą w zajęciach praktycznych o charakterze interaktywnym, poznając zagadnienia związane z produkcją artykułów spożywczych. Wiedzę zdobytą w gospodarstwach można wykorzystać na lekcjach biologii, geografii, środowiska lub ekonomii.

Integracja młodzieży upośledzonej

Wizyty w gospodarstwach ekologicznych są szczególnie wskazane dla uczniów, którym uczestnictwo w zajęciach prowadzonych metodami tradycyjnymi sprawia problemy. Nauczanie w innym otoczeniu szczególnie dobrze sprawdza się w przypadku dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zagrożonych wykluczeniem edukacyjnym lub mających trudności

z nauką. Jednym z podstawowych celów wizyt w gospodarstwach jest pobudzanie zaangażowania młodych ludzi poprzez zapewnienie im alternatywnych sposobów zdobywania wiedzy

i umiejscowienie procesu nauczania w szerszym kontekście poznawczym. Uczniowie mogą

uczestniczyć w zajęciach praktycznych prowadzonych na terenie gospodarstw, które przyczyniają się do poprawy ich zdrowia fizycznego i psychicznego oraz poszerzenia wiedzy.

Integracja dzieci uchodźców

W ostatnich latach wiele krajów europejskich musiało sprostać wyzwaniom związanym z integracją społeczną dużej liczby uchodźców. Projekt kładzie szczególny nacisk na działania edukacyjne, które można wykorzystać w nauczaniu uchodźców, zwłaszcza dzieci. Działania te sprzyjają integracji w nowym otoczeniu i pokazują perspektywy życia poza obozami dla azylantów. Wizyty na terenach wiejskich umożliwiają emigrantom poznanie codziennego życia mieszkańców wsi i lokalnej kultury kulinarnej, są również okazją do poprawy umiejętności językowych, gdyż poszerzają zasób słownictwa o wyrażenia związane z wsią, rolnictwem i żywnością. Warsztaty odbywające się w gospodarstwach pozwalają minimalizować bariery językowe, gdyż ich uczestnicy niejednokrotnie mogą się komunikować bez słów.

Rolnictwo ekologiczne jako prężnie rozwijający się sektor gospodarczy, potrzebuje zmotywowanych młodych ludzi do pracy. Wizyty w gospodarstwach dają uchodźcom możliwość poznania specyfiki wykonywania wielu zawodów (np. rolnika, piekarza, rzeźnika, sprzedawcy), na które jest zapotrzebowanie w tej dziedzinie gospodarki.

Szkolenie edukatorów rolnictwa ekologicznego

Obecnie liczba ofert szkoleniowych, powiązanych z nauką w gospodarstwach ekologicznych, jest bardzo niewielka. Celem projektu jest opracowanie europejskiego kursu szkoleniowego oraz stworzenie portalu zawierającego interaktywne narzędzia i materiały szkoleniowe dla edukatorów rolnictwa ekologicznego. Celem kursu jest wsparcie działań edukacyjnych nauczycieli, rolników i innych zainteresowanych osób oraz zapewnienie wiedzy o praktycznych aspektach wizyt w gospodarstwach.

Edukatorzy uzyskają informacje o wymogach szkolnych programów nauczania dotyczących lekcji w gospodarstwach rolnych, w tym również w zakresie bezpieczeństwa i higieny. Dzięki temu będą mogli włączyć działania oświatowe prowadzone na terenie gospodarstw do zajęć szkolnych. Ponadto kurs zapewni edukatorom wiedzę i umiejętności niezbędne do prowadzenia zajęć dla uczniów upośledzonych i z rodzin uchodźców.

Rezultaty projektu

- Wytyczne i dydaktyczna koncepcja szkolenia
- Angielski pilotażowy kurs e-learningowy „Learning place Bio-Farm” (Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji)
- Kurs e-learningowy „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji”, w siedmiu wersjach dostosowanych do specyfiki krajów partnerów projektu
- Edukacyjny portal internetowy
- Recenzja i raport oceniający
- Międzynarodowa sieć kontaktów
- Seminaria upowszechniające

Grupy docelowe i partnerzy

Adresatami kursu są osoby zainteresowane edukacją na terenie gospodarstw ekologicznych: rolnicy, edukatorzy, nauczyciele, pracownicy instytucji edukacyjnych, pracownicy organizacji pozarządowych i przedstawiciele administracji publicznej.

Projekt realizuje osiem organizacji partnerskich z siedmiu krajów Europy: Austrii, Czech, Danii, Niemiec, Norwegii, Polski i Wielkiej Brytanii. Organizacje te dysponują szerokim i praktycznym doświadczeniem, popartym wiedzą z zakresu dydaktyki i rolnictwa ekologicznego.

2. Informacje o szkoleniu e-learningowym „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji”

Szkolenie e-learningowe składa się z następujących modułów:

Moduł 1: Wprowadzenie do nauczania na terenie gospodarstwa ekologicznego

Rolnicy, edukatorzy, nauczyciele, pracownicy instytucji edukacyjnych i organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele administracji publicznej znajdą w nim inspirację i praktyczne porady dotyczące wykorzystywania gospodarstw ekologicznych jako miejsc

prowadzenia zajęć oświatowych. Autorami e-przewodnika są naukowcy i nauczyciele z sześciu krajów europejskich, którzy zdobywali praktyczne doświadczenie współpracując ze szkołami i przedszkolami, a także z innymi instytucjami edukacyjnymi i administracją publiczną. Mamy nadzieję, że przewodnik będzie pomocny w przygotowywaniu wizyt w gospodarstwach ekologicznych, co pozwoli poszerzyć wiedzę młodzieży i dzieci o zrównoważonej produkcji żywności i o rolnictwie ekologicznym, o dziedzinach gospodarki, które odpowiedzialnie gospodarują zasobami środowiska przyrodniczego.

Moduł 2: Przygotowanie do wizyty w gospodarstwie

Informacje o wytwarzaniu żywności i wyzwaniach związanych z prowadzeniem gospodarstwa, przekazane bezpośrednio przez rolnika, poszerzają wiedzę uczniów i wzbudzają ich zainteresowanie konsumpcją świeżych produktów o wysokich walorach zdrowotnych. Być może dla wielu z nich będzie to pierwsza okazja do odwiedzenia gospodarstwa rolnego. Dobre przygotowanie wizyty pozwoli osiągnąć zakładane cele edukacyjne. Obejmuje ono następujące punkty:

- **Etap wstępny:** Pierwsza wizyta w gospodarstwie w celu omówienia z jej właścicielem czasu wizyty z uczniami, zakresu tematycznego, kosztów, potrzeby wyposażenia uczestników w odpowiednią odzież itp.
- **Planowanie i organizacja wizyty w gospodarstwie:** Zaplanowanie i przygotowanie poszczególnych elementów wizyty w gospodarstwie, w tym długości zajęć, a także tematów lekcji przed wizytą w gospodarstwie i po wizycie.
- **BHP w gospodarstwie:** Zapewnienie nauczycielom niezbędnej wiedzy dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom wizyty.

Moduł 3: Wizyta w gospodarstwie

Gospodarstwa ekologiczne są doskonałym miejscem do prowadzenia zajęć. Grupy dzieci i młodzieży mogą w nich spędzić nawet cały dzień poznając w praktyce zagadnienia związane z rolnictwem ekologicznym. Program zajęć zależy od wielkości i rodzaju gospodarstwa. Należy go dostosować do sezonowego przebiegu prac w gospodarstwie. Ponadto trzeba uwzględnić wiek uczestników zajęć, ich potrzeby i zainteresowania.

Zajęcia mogą uzupełniać program nauczania i stanowią doskonałe, praktyczne uzupełnienie wiedzy szkolnej z zakresu biologii, geografii, ekonomii, ekologii i ochrony środowiska.

Moduł 4: Integracja dzieci uchodźców i młodzieży upośledzonej

Wizyty w gospodarstwach ekologicznych są szczególnie wskazane dla uczniów, którym uczestnictwo w zajęciach prowadzonych metodami tradycyjnymi sprawia problemy. Nauczanie w innym otoczeniu może być korzystne dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykazujących zaburzenia rozwojowe, mających trudności w uczeniu się lub problemy społeczne. Jest ono również bardzo zalecane dla uczniów pochodzących z rodzin uchodźców i środowisk migracyjnych. Zajęcia prowadzone w gospodarstwie pozwalają zdobyć

takim uczniom nowe doświadczenia w sposób różniący się od konwencjonalnych metod nauczania. Mogą również sprzyjać ich integracji.

Rolnicy, nauczyciele i pracownicy instytucji, którzy mają kontakt z dziećmi z rodzin uchodźców i środowisk migracyjnych oraz z uczniami niepełnosprawnymi, mają obowiązek posiadać podstawową wiedzę z zakresu komunikacji i znajomość różnic kulturowych, osoby te powinny również wiedzieć, jak postępować z osobami niepełnosprawnymi. Moduł zawiera praktyczne wskazówki i narzędzia pozwalające przygotować wizyt grup obejmujących uczniów z wyżej wymienionych grup.

Moduł 5: Upowszechnianie wizyt w gospodarstwach

Jak docierać do grup docelowych i interesariuszy? Informacje o zajęciach w gospodarstwach należy przede wszystkim kierować bezpośrednio do zainteresowanych grup (szkół i przedszkoli w regionie). Mogą to być proste ulotki oraz informacje zamieszczane na stronach internetowych. Ponadto warto organizować spotkania z nauczycielami, rodzicami i rolnikami zarówno w szkołach, jak i w gospodarstwach.

Należy również nawiązać kontakt się z miejscowymi samorządami, ośrodkami doradztwa rolniczego i organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się promocją zdrowego stylu życia. Bardzo

ważna jest współpraca z lokalnymi mediami (prasą, telewizją i radiem), które będą informować o wizytach w gospodarstwach. Kolejną możliwością promocji wizyt w gospodarstwach są media społecznościowe (Facebook, Twitter i YouTube).

Moduł 6: Finansowanie i modele biznesowe

Analiza kosztów wizyt w gospodarstwach z punktu widzenia rolnika i szkoły. Kalkulacja poszczególnych składników kosztowych, w tym transportu. Źródła funduszy na wizyty w gospodarstwach. Sposoby ograniczania kosztów i możliwości zbierania dodatkowych środków na opłacenie wizyt.

3. Instrukcja użytkowania platformy e-learningowej

Projekt składa się z kursu e-learningowego i interaktywnego portalu "Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji", zawierającego materiały szkoleniowe różnego rodzaju.

Adres strony internetowej: <http://www.learningonbiofarm.eu>

Portal zawiera pilotażowy kurs e-learningowy w języku angielskim "Learning place Bio-Farm" oraz 6 wersji krajowych kursu (austriacką, czeską, duńską, niemiecką, norweską i polską) we językach ojczystych partnerów projektu.

Kurs spełnia wymogi programu nauczania zgodnego z wymogami europejskimi i narodowymi ramami kwalifikacji EQF/NQF. Składa się z 6 modułów podzielonych na 18 jednostek nauczania. Każda jednostka zawiera kilka rozdziałów.

Nawigacja dla użytkowników

Treść kursu online jest dostępna z głównego menu, pozycja „E-learning”:

<http://www.learningonbiofarm.eu/e-learning>.

Po otwarciu menu można bezpośrednio przeglądać moduły i wybrać ten, od którego chce się zacząć naukę. Nie trzeba się ani rejestrować, ani logować. Wszystkie moduły są dostępne zarówno online, jak i offline – można je również pobierać jako dokumenty PDF do nauki w trybie offline. Aby usprawnić proces uczenia się, każdy moduł zawiera pytania testowe. Są one dostępne w oddzielnym menu „Testy”.

Dokładniejsze informacje i odnośniki do innych dokumentów związanych z tematami poszczególnych modułów znajdują się w menu „Zasoby”.

Nawigacja dla administratora

Każdy nauczyciel lub administrator może korzystać z bezpiecznego systemu zarządzania treścią portalu: <http://www.learningonbiofarm.eu/admin>. Można tworzyć nowe jednostki lub rozdziały, przysyłać nowe teksty, dokumenty, zdjęcia, filmy lub odnośniki do innych stron internetowych.

Tekst można edytować przy użyciu standardowych funkcji formatowania. Menedżer plików ułatwia dostęp online do wszystkich dokumentów i zdjęć i łączenie ich z treścią kursu. Administratorzy mają pełny dostęp do wszystkich wersji językowych kursu.

4. Zalety edukacji prowadzonej w gospodarstwie

Edukacja w gospodarstwie oparta na bezpośrednim doświadczeniu wpływa korzystnie zarówno na przyswajanie wiedzy, jak i na zdrowie uczestników zajęć. Proces nauczania odwołujący się do wszystkich zmysłów i do wysiłku fizycznego pozwala uzyskać długotrwały efekt dydaktyczny. Jego zaletą jest pobudzanie uczniów do osobistego zaangażowania. Ponadto uczniowie mają kontakt z szeroką gamą produktów roślinnych (przede wszystkim warzyw i owoców) i zwierzęcych, co sprzyja zmianie ich nawyków żywieniowych.

Wizyta w gospodarstwie to rodzaj wycieczki na łono przyrody i mile widziana odmiana w stosunku do lekcji w szkole. Gospodarstwo ekologiczne umożliwia naukę zasad ekologii poprzez bezpośrednią obserwację i doświadczenie.

Można w nim poznać na przykład z obieg węgla, czyli krążenie węgla jako pierwiastka chemicznego i jego związków między światem organicznym i nieorganicznym. Rośliny ciągle pobierają dwutlenek węgla z atmosfery w procesie fotosyntezy, natomiast zwierzęta stale oddają dwutlenek węgla do atmosfery w procesie oddychania wewnątrzkomórkowego. Związany przez rośliny węgiel, pochodzący z dwutlenku węgla, tworzy materię organiczną z której korzystają zwierzęta, grzyby i bakterie. Następnie martwe szczątki roślin i zwierząt są rozkładane przez mikroorganizmy na związki nieorganiczne, w tym również na dwutlenek węgla, który ponownie powraca do atmosfery i wód. Obieg węgla w gospodarstwach ekologicznych jest bardzo istotny, gdyż jego prawidłowy przebieg warunkuje utrzymanie żyzności gleby.

Gospodarstwa ekologiczne, w odróżnieniu od konwencjonalnych, nie używają nawozów sztucznych. W zamian stosowane są nawozy naturalne: obornik, komposty oraz nawozy zielone (rośliny uprawiane na przyoranie, najczęściej z rodziny bobowatych) pozwalające zwiększyć zawartość próchnicy w glebie. Produkcja nawozów sztucznych wymaga zużycia znacznych ilości energii i jest istotnym źródłem emisji dwutlenku węgla, natomiast stosowanie nawozów naturalnych wiąże węgiel w glebie poprzez procesy biologiczne, co pozwala zmniejszyć jego emisję do atmosfery i ogranicza tym samym niekorzystne zmiany klimatu. Analiza tych zależności na konkretnym przykładzie w gospodarstwie pozwala lepiej zrozumieć związek obiegu węgla z glebą i klimatem.

Być może ważniejsze od tego, czego można się nauczyć w gospodarstwie, jest sposób zdobywania wiedzy na jego terenie. Ważnym doświadczeniem edukacyjnym jest obserwacja różnego rodzaju czynności i możliwość ich wykonania pod nadzorem zaufanej osoby. W ten sposób pobudza się zainteresowania uczniów i daje się im szansę do samodzielnego działania.

Często ten rodzaj edukacji może przerodzić się w pasję. Uczniowie czują, że znajdują się w miejscu będącym źródłem wiedzy praktycznej i starają się dowiedzieć jak najwięcej. To zupełnie coś innego niż tradycyjne nauczanie w szkole. Oczywiście rolnik musi pokazać określone czynności i objaśnić je uczniom. Na tym właśnie polega praktyczna nauka. Takie czynności jak

karmienie zwierząt, zbiór plonów z pola lub ogrodu, gotowanie żywności z produktów zebranych na miejscu w gospodarstwie zazwyczaj mogą być wykonywane od razu, bez specjalnego przygotowania. Kiedy uczniowie przekonują się, że potrafią je zrobić, rośnie w nich poczucie własnej wartości. Zadania praktyczne, o ile ich realizacja jest uzasadniona i możliwa do wykonania przez uczniów, mają większą wartość edukacyjną niż wiedza teoretyczna przekazywana w szkole.

Nauczyciele są często zdumieni tym, w jaki sposób jak ich wychowankowie piszą i opowiadają o pobycie w gospodarstwie. Nawet uczniowie mający trudności z przekazywaniem informacji zdobytych na lekcjach w szkole, chętnie dzielą się na lekcjach w szkole wiedzą zdobytą w gospodarstwie.

5. Wprowadzenie do rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne to system gospodarowania oparty na poszanowaniu przyrody, dostarczający konsumentom świeżej, smacznej i naturalnej żywności. Produkcja ekologiczna łączy praktyki gospodarowania przyjazne środowisku, wspomaga różnorodność biologiczną, naśladuje procesy zachodzące w naturalnych ekosystemach oraz zapewnia właściwy dobrostan zwierząt.

Gospodarstwo ekologiczne jest miejscem, w którym szczególną uwagę zwraca się na przestrzeganie zasad ekologii. Bardzo istotny jest szacunek dla środowiska i zachowanie żyzności gleby. Ogranicza się stosowanie środków wytworzonych lub przetworzonych przemysłowo.

Nawożenie roślin oparte na wykorzystaniu obornika i kompostów wpływa korzystnie na strukturę i właściwości gleby. Stosowanie nawozów zielonych zapobiega jej erozji, pozwala ponadto wiązać składniki pokarmowe w glebie i gromadzić wodę.

Wyeliminowanie herbicydów do zwalczania chwastów wpływa bardzo korzystnie na środowisko, a zwłaszcza na jego bioróżnorodność. Odchwaszczanie wykonuje się mechanicznie, przy użyciu bron, obsypników, pielników, a w ogrodnictwie – także narzędzi ręcznych. Podstawowym instrumentem ograniczania zachwaszczenia jest właściwie zaplanowany płodozmian. Rolnicy ekologiczni wykorzystują również współczesną wiedzę naukową, na przykład kontrolując poziom składników odżywczych w glebie w celu zapewnienia optymalnego wzrostu roślin uprawnych.

Kryteria rolnictwa ekologicznego obejmują:

- urozmaicony płodozmian jako podstawowy warunek efektywnego wykorzystania naturalnych zasobów gospodarstwa;
- zakaz stosowania chemicznych środków ochrony roślin, nawozów sztucznych i antybiotyków,
- zakaz stosowania organizmów genetycznie modyfikowanych;
- wykorzystanie własnych zasobów gospodarstwa (nawożenie roślin oparte na oborniku i kompostach, żywienie zwierząt oparte na paszy wyprodukowanej w gospodarstwie);
- dobór gatunków i odmian roślin oraz gatunków i ras zwierząt odpornych na choroby, dostosowanych do warunków lokalnych;
- zachowanie warunków chowu i utrzymania zwierząt zgodnie z ich wymaganiami gatunkowymi;
- wychów pastwiskowy latem i dostęp do wybiegów zimą.

Rolnicy ekologiczni szanują środowisko, gdyż:

- odpowiedzialnie użytkują energię i zasoby naturalne,
- dbają o różnorodność biologiczną,
- utrzymują regionalną równowagę ekologiczną,
- przywiązują dużą wagę do poprawy żyzności gleby,
- ograniczają zanieczyszczanie wód gruntowych.

Rolnictwo ekologiczne wchodzi w skład łańcucha dostaw żywności, który obejmuje przetwórstwo żywności, dystrybucję produktów ekologicznych i ich sprzedaż detaliczną.

Każde ogniwo tego łańcucha zapewnia korzyści z produkcji żywności metodami ekologicznymi. Decydują o tym takie czynniki, jak:

- zaufanie konsumentów – jego gwarancją jest logo produkcji ekologicznej (zielony listek),
- jakość żywności,
- dobrostan zwierząt,
- ochrona środowiska.

Przetwórcy ekologiczni, sprzedawcy i dystrybutorzy żywności – podobnie jak rolnicy ekologiczni – dostarczają produkty ekologiczne, których przetwarzanie, sprzedaż i dystrybucja przebiega z poszanowaniem zasobów naturalnych. W przetwórstwie żywności nie stosuje się syntetycznych dodatków i substancji wspomagających, takich jak barwniki, emulgatory, stabilizatory i konserwanty. Obowiązuje również zakaz stosowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO).

Dystrybucja produktów ekologicznych obejmuje następujące kanały sprzedaży:

- supermarkety i dyskonty,
- specjalistyczne sklepy z żywnością ekologiczną,
- lokalne rynki żywności ekologicznej,
- sprzedaż bezpośrednia w gospodarstwach,
- sprzedaż w systemie dostaw internetowych.

W Unii Europejskiej (UE) obowiązują przepisy prawa, które ustalają zasady produkcji żywności ekologicznej, jej przetwarzania, dystrybucji i etykietowania oraz kontroli. W ich tworzeniu biorą udział państwa członkowskie, komitety doradcze i techniczne oraz eksperci.

Są to następujące akty prawne:

- ramowe ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych,
- wykonawcze ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli.

Rolnicy ekologiczni są zobowiązani do zwiększania żyzności gleby i jej aktywności biologicznej poprzez stosowanie prawidłowego płodozmianu obejmującego uprawę roślin bobowatych i uprawianych na zielony nawóz oraz stosowanie obornika z własnego lub innego gospodarstwa.

Rolnicy samodzielnie decydują, wykorzystując swoją praktyczną wiedzę i umiejętności, jaka metoda lub kombinacja metod jest najlepsza dla poprawy żyzności gleby w ich gospodarstwie. Bez względu na wybrane rozwiązanie, rolnicy są zobowiązani działać w zgodzie z naturą. Zasady rolnictwa ekologicznego odnoszą się również do żywienia zwierząt. Pasze muszą spełniać kryteria rolnictwa ekologicznego, ale część z nich może pochodzić z gospodarstw, które dopiero przechodzą na system rolnictwa ekologicznego.

Wszystkie gospodarstwa ekologiczne są kontrolowane co najmniej raz w roku w celu sprawdzenia, czy je spełniają unijne wymogi prawa. Po uzyskaniu certyfikatu rolnicy mogą sprzedawać swoje produkty jako ekologiczne i wykorzystywać do ich znakowania unijne logo ekologiczne (zielony listek).

Logo i zasady etykietowania są ważną częścią przepisów o rolnictwie ekologicznym. Głównym celem wprowadzenia europejskiego logo jest ułatwienie konsumentom identyfikacji produktów ekologicznych. Ponadto nadaje ono sektorowi rolnictwa ekologicznego jednolitą identyfikację wizualną, co przyczynia się do właściwego funkcjonowania rynku. Wszystkie pakowane produkty żywnościowe rolnictwa ekologicznego muszą być obowiązkowo znakowane unijnym logo (zielony listek).

Przykłady żywności wyprodukowanej zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym, którą można spożywać w postaci naturalnej lub przetworzonej:

- ziarna pszenicy, żyta, owsa i jęczmienia;
- warzywa: pomidory, ogórki i marchew;
- owoce: truskawki, jabłka i wiśnie;
- mleko krowie, owcze i kozie;
- jaja kurze, przepiórcze, kaczę;
- mięso drobiowe, wieprzowina, wołowina i jagnięcina.

6. Grupy docelowe

Grupy docelowe europejskiego kursu szkoleniowego i portalu internetowego "Learning place Bio-Farm" obejmują szeroki zakres interesariuszy.

Edukatorzy

Obecnie brakuje ofert szkoleniowych, których celem jest pomoc osobom spoza branży rolniczej, np. nauczycielom w zakresie edukacji w gospodarstwie ekologicznym. Europejski kurs szkoleniowy i portal będzie dostarczał edukatorom interaktywne narzędzia i materiały edukacyjne przydatne w ich pracy.

Kurs przyczyni się do rozwoju zawodowego edukatorów prowadzących zajęcia w gospodarstwach ekologicznych i pomoże im w zaznajomieniu się z praktycznymi i technicznymi aspektami wizyt w gospodarstwach, takich jak planowanie i przyjmowanie wizyty, a także uwzględnianie potrzeb zdrowotnych i bezpieczeństwa odwiedzających. Edukatorzy poznają wymagania szkół, zainteresowanych wizytą w gospodarstwie. Zapoznają się również ze szkolnymi programami nauczania w szkole, dzięki czemu wizyta w gospodarstwie będzie z nimi powiązana bezpośrednio. Zdobędą również kompetencje międzykulturowe i socjalne w zakresie integracji uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji i pochodzących z rodzin uchodźców.

Rolnicy

Wielu rolników jest zainteresowanych projektem „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji”. Z przeprowadzonych ankiet wynika, że wizyty uczniów można połączyć z bieżącą pracą w gospodarstwie. Rolnicy chcą podnosić swoje kwalifikacje pedagogiczne. Chcą również współpracować z edukatorami, nauczycielami, wychowawcami, pracownikami socjalnymi itp. Coraz więcej rolników szuka wsparcia w

prowadzeniu wizyt w gospodarstwach rolnych, ale jak dotychczas otrzymują taką pomoc tylko w ograniczonym zakresie. Nauczanie prowadzone na terenie gospodarstwa pozwala rolnikom uzyskiwać dodatkowe dochody i tworzyć nowe miejsca pracy. Stanowi również okazję do promowania własnych produktów ekologicznych i poszerzenia rynku zbytu.

Szkoły i nauczyciele

Wizyty w gospodarstwach ekologicznych dają nauczycielom i wychowawcom wiele nowych możliwości prowadzenia zajęć, zwłaszcza w zakresie kształcenia uczniów, którzy mają trudności z nauką w systemie szkolnym. Dzieci mogą wykorzystać doświadczenia zdobyte w gospodarstwach do poszerzania wiedzy. Uczniowie rozwijają umiejętności motoryczne i zdolności twórcze, ponadto zwiększają swoją pewność siebie. Dzieci ze specjalnymi potrzebami (np. z rodzin uchodźczych, dzieci ze środowisk migracyjnych, dzieci z zaburzeniami rozwojowymi, trudnościami w uczeniu się lub problemami społecznymi) mają okazję uzyskać nowe, intensywne doświadczenia, odmienne od doświadczeń szkolnych.

Kurs e-learningowy i portal internetowy stanowią innowacyjną ofertę edukacyjną zapewniającą wsparcie metodyczne. Nauczyciele prowadzący edukację ekologiczną będą mieli dostęp do różnych interaktywnych narzędzi i zasobów edukacyjnych. Kurs będzie dostarczał wskazówek dotyczących praktycznych i technicznych aspektów wizyt w gospodarstwach, takich jak np. przepisy BHP. Dzięki temu będzie można je lepiej łączyć z wymaganiami programu szkolnego.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe łączą rolników i nauczycieli / wychowawców (szkoły, władze). Aby połączyć te dwie grupy, potrzebna jest szeroka wiedza. Przedstawiciele organizacji muszą umieć wyjaśnić potrzeby szkoły i potrzeby rolnika, aby obie strony były zadowolone z wizyt w gospodarstwie pod względem merytorycznym, metodycznym i finansowym. Organizacje pozarządowe mogą także pomóc w uzyskaniu dodatkowych funduszy na opłacenie pracy edukatorów.

Kurs szkoleniowy i portal „Learning place Bio-Farm” umożliwi organizacjom dostęp do oferty edukacyjnej zawierającej interaktywne narzędzia i zasoby edukacyjne przydatne w pracy edukatorów rolnictwa ekologicznego. Kurs będzie dostarczał wskazówek dotyczących praktycznych i technicznych aspektów wizyt w gospodarstwach, takich jak np. przepisy BHP, co pozwoli je lepiej połączyć z wymaganiami programu szkolnego.

Ponadto kurs pozwoli uzyskać edukatorom wiedzę i umiejętności niezbędne do zajmowania się edukacją dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i dzieci z rodzin uchodźców.

W tych krajach, gdzie nie ma organizacji koordynujących nauczanie na terenie gospodarstw kurs e-learningowy będzie przewodnikiem pomagającym zdobyć wiedzę wymaganą do obsługi wizyt w gospodarstwach.

W krajach, w których istnieją organizacje koordynujące edukację w gospodarstwach, portal i kurs mogą być wykorzystywane w doradztwie lokalnym gospodarstwom i szkołom.

Przedstawiciele administracji publicznej

Administracja publiczna i politycy mogą wspierać szkoły i przedszkola w realizacji wizyt w gospodarstwach. Urzędy są często pierwszym miejscem, w którym szkoły lub gospodarstwa szukają funduszy na ich realizację. W niektórych państwach istnieją programy pomocowe wspierające edukację tego rodzaju. Czasami można skorzystać ze środków unijnych. Moduł finansowy wskaże sposoby pozyskiwania środków finansowych.

Grupa docelowa administracja publiczna odgrywa ważną rolę, gdyż:

- organizuje i tworzy system finansowego wsparcia edukacji w gospodarstwach ekologicznych;
- może dostarczać informacji i wspierać model rolnictwa ekologicznego na obszarze lokalnym i dla szerszej publiczności;
- może promować żywność ekologiczną w stołówkach szkół, urzędów i zakładów opieki zdrowotnej.

7. Grupy ze specjalnymi potrzebami i dzieci uchodźców

Edukacja uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest integralną częścią systemu edukacji w większości krajów europejskich.

Celem wsparcia dzieci z takimi potrzebami jest stymulowanie rozwoju psychicznego i fizycznego uczniów oraz zwiększenie efektywności nauczania. Ponadto dąży się do łagodzenia zaburzeń, w tym zaburzeń zachowania i eliminowanie ich przyczyn i objawów. Istotne jest przygotowanie dzieci i młodzieży do życia jako pełnoprawnych członków społeczeństwa (w obrębie rodziny, społeczności lokalnej i rynku pracy) używając metod wspierających wszechstronny rozwój potencjału uczniów.

Aby zapewnić skuteczność wsparcia psychologicznego i edukacyjnego, należy najpierw właściwie określić potrzeby ucznia, a następnie zapewnić najbardziej odpowiednie rodzaje i metody wsparcia, które przyniosą spodziewane efekty.

Do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zalicza się uczniów:

- bardzo zdolnych,
- przewlekłe chorych,
- niepełnosprawnych,
- ze specyficznymi trudnościami w nauce (dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia i dysortografia),
- z upośledzeniem mowy,
- z trudnościami emocjonalnymi i behawioralnymi wywołanymi traumą,
- doświadczających powtarzających się niepowodzeń edukacyjnych,
- doświadczających zaniedbania społecznego ze względu na status materialny rodziny, jakość spędzania wolnego czasu i społeczne relacje towarzyskie,
- doświadczających trudności adaptacyjnych wynikających z różnic kulturowych lub odmiennego wykształcenia,
- wykluczonych społecznie i narażonych na ryzyko wykluczenia.

Wszyscy uczniowie, którzy wymagają pomocy ze względu na indywidualnie zidentyfikowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne, kwalifikują się do otrzymania wsparcia. Edukacja specjalna jest przeznaczona dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (osoby niepełnosprawne fizycznie, w

tym z afazją, niepełnosprawne intelektualnie, niewidome, niedowidzące, głuche, niedosłyszające, autystyczne, z zespołem Aspergera, z wieloma zaburzeniami), niedostosowanej społecznie lub zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej specjalnej organizacji procesu nauczania i uczenia się. Potrzebę kształcenia specjalnego zawiera decyzja wydana po przeprowadzeniu badania psychologiczno-pedagogicznego przez specjalistów z poradni dla młodzieży i dzieci.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczą się razem z innymi uczniami w szkołach / przedszkolach, szkołach integracyjnych / przedszkolach, gdzie wszystkie klasy / grupy są klasami / grupami integracyjnymi) lub w klasach integracyjnych w ogólnodostępnych szkołach / przedszkolach, gdzie są klasy integracyjne lub głównego nurtu nauczania.

Szkoły specjalne (w tym szkoły podstawowe), specjalne placówki edukacyjne i opiekuńcze (z internatem i rozszerzonymi programami rehabilitacji) oraz specjalne sekcje w szkołach ogólnodostępnych są tworzone dla

uczniów, którzy mają pisemną decyzję zalecającą specjalne kształcenie i zgodę na udział w tego rodzaju zajęciach. W zależności od specjalnych potrzeb edukacyjnych i rodzaju niepełnosprawności uczniowie z niepełnosprawnościami uczęszczają do specjalnych przedszkoli, specjalnych szkół podstawowych, specjalnych gimnazjów, zasadniczych szkół zawodowych i szkół przygotowujących do podjęcia pracy lub specjalnych szkół średnich ogólnokształcących i technicznych.

Kształcenie specjalne stosuje te same metody nauczania co kształcenie ogólne, chociaż większy nacisk kładzie się na indywidualną pracę z każdym uczniem. Nauczyciele mają swobodę wyboru określonych metod i form pracy, a także zasobów dydaktycznych, ale są zobowiązani do stosowania podstawowych zasad edukacji specjalnej (np. dostosowanie działań dydaktycznych do umiejętności i potrzeb uczniów oraz do istniejących okoliczności, konieczność podniesienia poziomu trudności ze względu na uzyskiwane oceny, potrzeby wykorzystania demonstracji i przykładu w procesie nauczania).

Wizyty w gospodarstwach ekologicznych mogą wspierać integrację młodzieży, która znalazła się w niekorzystnym położeniu. Są one szczególnie wskazane dla nauczycieli, którzy kształcą uczniów mających trudności z głównymi systemami nauczania. Wizyty w gospodarstwach ekologicznych, w których uczestniczą dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami (np. dzieci z rodzin uchodźców i migrantów, dzieci z zaburzeniami rozwojowymi, trudnościami w uczeniu się lub problemami społecznymi) stanowią duże wyzwanie, ale równocześnie stanowią dużą pomoc w procesie ich integracji z pozostałymi uczniami.

Wizyty w gospodarstwach ekologicznych mogą wspierać integrację dzieci uchodźców. Projekt „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji” ma duży potencjał, gdyż oferuje uchodźcom nowe perspektywy poza miejscem zamieszkania w obozach dla uchodźców. Zwiedzanie wsi daje wgląd w kulturę europejską i w lokalne zachowania żywieniowe.

Wizyty w gospodarstwach mogą również zaspokoić potrzeby rodzin uchodźców. Istnieje wiele okazji do nauki nowego słownictwa związanego z krajobrazem, rolnictwem i systemami żywnościowymi. Ponadto sektor rolnictwa ekologicznego oferuje wiele możliwości zatrudnienia, gdyż jako rosnąca gałąź gospodarki potrzebuje zmotywowanych młodych ludzi: dostawców żywności w systemie skrzynek abonamentowych, sprzedawców, kucharzy, piekarzy itp. Potrzebni są również pracownicy w gospodarstwach. Wizyty w gospodarstwie pokazują różne możliwości zatrudnienia i mogą zachęcać młodych uchodźców do pracy w gospodarstwach ekologicznych.

Jednak, aby osiągnąć wyżej wymienione cele, potrzebni są zaangażowani edukatorzy, którzy potrafią w interesujący i inspirujący sposób przekazywać wiedzę. Z kursu szkoleniowego i portalu internetowego mogą korzystać liczne grupy osób zaangażowanych w edukację w gospodarstwach rolnych. Należą do nich rolnicy, którzy nigdy wcześniej nie prowadzili wizyt; rolnicy, którzy wcześniej odbyli wizyty; edukatorzy rolnictwa; koordynatorzy zewnętrzni, którzy łączą szkoły i gospodarstwa razem (często pracownicy organizacji pozarządowej), a także nauczyciele szkolni.

8. Wskazówki praktyczne

Lista kontrolna – przygotowanie wizyty w gospodarstwie ekologicznym

- ☐ Szkoła dokonała pisemnej rezerwacji wizyty w gospodarstwie, potwierdzającej, że odbywa się ona w ramach programu szkolnego.
- ☐ Nauczyciel otrzymał materiały umożliwiające przygotowanie uczniów do zajęć.
- ☐ Rodzina / pracownicy wiedzą o wizycie, a pracę w gospodarstwie w dniu wizyty zaplanowano właściwie.
- ☐ Wizytę organizuję sam lub przy pomocy innych osób (np. pracowników, edukatorów itp.), dobrze znających gospodarstwo.
- ☐ Przygotowano wszystkie niezbędne materiały i sprzęt.
- ☐ Ustalono zasady zachowania w czasie zajęć i spisano je na tablicy.
- ☐ Wyznaczono miejsce, gdzie uczniowie mogą zostawić plecaki / torby i kurtki.
- ☐ Wyznaczono toalety przeznaczone dla uczniów.
- ☐ Przygotowano alternatywny program na wypadek złej pogody.
- ☐ Wyznaczono miejsce do spędzenia przerwy i spożycia posiłku.
- ☐ Wyjaśniono z nauczycielem kwestię przerw i posiłku.
- ☐ Zamówiono produkty mleczarskie dla uczestników zajęć.
- ☐ Przygotowano apteczkę pierwszej pomocy.

Źródło: http://www.stadtundlandnrw.de/images/stul/pdf/2013_Sonstiges/leitfaden_lob_2013_web.pdf

Więcej przydatnych wskazówek: <http://www.stadtundland-nrw.de/index.php>

9. Przykłady dobrych praktyk

Norwegia: Ogród dla każdego!

W ostatnich latach Norwegia przyjęła wielu nieletnich uchodźców, którzy ubiegali się o azyl samotnie, bez opieki dorosłych. Byli to głównie chłopcy z różnych krajów pozaeuropejskich, w wieku od 12 do 17 lat. Na terenie całego kraju utworzono dla nich ośrodki pobytu. Jeden z nich znajduje się w mieście Hol, położonym w górzystym hrabstwie Buskerud. Miejscowy rolnik, Marit Torsrud Nerol, postanowił włączyć młodych azylantów do pracy w projekcie związanym z rolnictwem wspieranym społecznie.

Projekt zakładał prowadzenie działań pozwalających na rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych młodzieży. Równocześnie umożliwiał im uzyskanie kwalifikacji, przydatnych w ich przyszłym życiu zawodowym. Dzięki temu młodzi ludzie zwiększali poczucie własnej wartości i niezależności, czynników niezbędnych w zarządzaniu swoim życiem. Równocześnie uczestnicy projektu mogli sugerować wprowadzanie zmian dotyczących jego zakresu.

Założenia projektu realizowano poprzez pracę w ogrodzie warzywnym, który prowadził wyżej wymieniony rolnik we współpracy z osobami zaangażowanymi w rolnictwo wspierane społecznie. Na przykład Anne Marie Nerol organizowała pracę młodzieży, która wykonywała wszystkie prace w ogrodzie (siew i sadzenie roślin, pielenie, zbiory warzyw). Ponadto młodzi ludzie uczestniczyli w zajęciach dotyczących odżywiania i zdrowia oraz wspólnie z norweskimi kolegami i koleżankami przyrządzali posiłki.

Cała dziewiątka młodych ludzi (6 chłopców i 3 dziewczynki) przejawiała potrzebę kontaktu z dorosłymi, a wielu z nich utrzymuje go nadal, chociaż już minął rok od zakończenia projektu. Pierwotny plan zakładał jedną godzinę zajęć z dorosłymi w tygodniu. W praktyce okazało się, że trudno było ją wygospodarować w codziennej pracy w gospodarstwie. Postanowiono więc organizować wspólne wycieczki w góry, połączone z łowieniem ryb i noclegami w namiotach. Na ognisku przyrządzano wspólne posiłki, z wykorzystaniem własnych warzyw i złowionych ryb. Dzięki temu znalazł się czas na rozmowy zarówno o pracy w gospodarstwie, jak i na opowieści o norweskich zwyczajach i kulturze.

Wyniki projektu dowodzą, że gospodarstwa ekologiczne prowadzone w systemie rolnictwa wspieranego społecznie są bardzo dobrym miejscem aktywizacji zawodowej młodzieży uchodźczej. Młodzi ludzie byli zadowoleni z wykonywanej pracy. Przede wszystkim podkreślali swobodną atmosferę kontaktów z mieszkańcami miasta oraz możliwość nauki języka norweskiego i poznania zwyczajów w Norwegii.

Austria: City Farm Schönbrunn

Gospodarstwo istnieje od roku 2012. Zostało założone na wzór „Ogrodu dziecięcego”, który funkcjonuje w Ogrodzie Botanicznym w Nowym Jorku, w dzielnicy Brooklyn. Jest to pierwszy i największy ogród w Wiedniu przeznaczony do edukacji dzieci. Znajduje się terenie zaplecza gospodarczego historycznego pałacu Schönbrunn. W 2018 roku planowana jest przeprowadzka City Farm do centrum Wiednia, do parku Augarten.

Gospodarstwo jest przeznaczone przede wszystkim dla dzieci miejskich, które często nie mają kontaktu z miejscami, gdzie wytwarzana jest żywność. Jest ono otwarte przez cały rok i realizuje bogaty program zajęć związanych z ogrodnictwem. Placówka współpracuje na co dzień ze szkołami i przedszkolami oferując zajęcia związane z obowiązującymi programami nauczania. Ponadto prowadzone są praktyczne warsztaty w ogrodzie ekologicznym. Uczniowie i przedszkolaki zakładają własne grządki i raz w miesiącu, przez jeden dzień, wykonują różne prace poczynając od siewu aż do zbiorów warzyw. Przy tej okazji mogą obserwować świat roślin i zwierząt.

Zagony warzyw w gospodarstwie, © www.cityfarm.wien

Schule am Bauernhof (Szkoła w gospodarstwie)

„Jesteśmy szkołą, która nie jest szkołą w tradycyjnym znaczeniu tego słowa. Budynkiem szkolnym jest przyroda, klasę zastępuje pole, łąka i budynek inwentarski, a naszymi nauczycielami są rośliny, zwierzęta i rolnicy” – tak brzmi motto austriackiego projektu „Schule am Bauernhof”, realizowanego od roku 1998. Każdego roku, w ramach programu, ok. 80 000 uczniów przebywa w certyfikowanym gospodarstwie ekologicznym przez pół dnia, cały dzień lub tydzień. Program jest dotowany z krajowych środków publicznych lub unijnych i cieszy się dużą popularnością wśród dzieci i wychowawców. Dla gospodarstw jest to dodatkowe źródło zarobków.

Więcej informacji: www.schuleambauernhof.at/

Polska: Gospodarstwo biodynamiczne Fundacji im. Stanisława Karłowskiego

Biodynamiczne gospodarstwo Stanisława Karłowskiego może realizować następujące cele edukacyjne dla grup docelowych:

I. Edukacja w zakresie produkcji roślinnej i przetwarzania surowych produktów rolnych;

Przykłady praktycznych warsztatów zawartych w cyklu rolniczym: „Od ziarna do chleba”, „Od pola do stołu”, „Świat wokół dyni”, „Od nasion do rośliny”, „Zioła wokół nas”, „Roślinność łąk i pastwisk”.

II. Edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej;

Przykłady praktycznych warsztatów: „Od trawy do mleka”, „Od jajka do kurczaka”, „Humanitarne traktowanie zwierząt”; „Dobrostan zwierząt i zaspokajanie szczególnych potrzeb behawioralnych zwierząt”.

III. Edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumentów: „W jaki sposób rolnictwo ekologiczne pomaga chronić środowisko?”, „Zrównoważony rozwój i rolnictwo ekologiczne”, „Rolnictwo wolne od GMO, co dalej?”, „Lasy i żywopłoty i ich rola w kształtowaniu krajobrazu”.

IV. Edukacja w sztuce – warsztaty twórcze z wykorzystaniem materiałów naturalnych; kultywowanie dziedzictwa kulturowego i lokalnych tradycji; Warsztaty wielkanocne i adwentowe, uroczystości zgodnie z rytmem pór roku życia w gospodarstwie, na przykład: uroczystości Świętego Jana i Świętego Michała.

Oferta edukacyjna gospodarstwa skierowana jest do wszystkich typów szkół i odnosi się do programów edukacyjnych i przedmiotów takich jak przyroda, środowisko i ekologia, matematyka, ekonomia, geografia, język polski i angielski oraz sztuka. Oferowane warsztaty muszą być dostosowane do wieku, zainteresowań i potrzeb uczestników. Na przykład warsztaty "Od ziarna do chleba" mogą być dostosowane do różnych grup wiekowych o różnych poziomach wiedzy.

Wielka Brytania: Abbey Home Farm

Abbey Home Farm to gospodarstwo ekologiczne zlokalizowane w Cirencester w hrabstwie Gloucestershire. Jego powierzchnia wynosi 1600 akrów (640 ha). W gospodarstwie prowadzony jest chów bydła mlecznego i mięsnego, owiec, trzody chlewnej i drobiu. Ponadto uprawiane są zboża (300 ha) i warzywa (10 ha).

O naszych wizytach

Co roku gościmy u siebie uczniów przez 20-30 dni. Ponadto w każdym roku szkolnym są organizowane dwutygodniowe turnusy w których mogą uczestniczyć osoby w każdym wieku, które chcą poszerzyć swoją wiedzę o rolnictwie ekologicznym. Na miejscu można skorzystać z wycieczek na przyczepie lub odbywać indywidualne spacery wytyczoną ścieżką edukacyjną.

Dla grup szkolnych zajęcia prowadzimy według następującego planu:

- 10:00 - 10:30 Przyjazd, wprowadzenie i śniadanie
- 10:30 - 12:00 Uprawa warzyw i / lub działalność rolnicza
- 12:00 - 12:40 Obiad i czas gry
- 12:40 - 13:30 Gospodarstwo / Gry przyrodniczo-kulturalne
- 13:30 - 14:00 Podsumowanie i wyjazd

Jak dopasować wizyty szkolne do wymagań szkolnego programu nauczania?

Każdą wizytę możemy dostosować do zaplanowanych celów edukacyjnych. Jesteśmy gospodarstwem towarowym, dzięki temu wizyty w Abbey Home Farm są wyjątkowe. Nasi goście mogą zobaczyć prawdziwe gospodarstwo i uczestniczyć w pracach na jego terenie. Ponieważ jesteśmy gospodarstwem nastawionym na działalność gospodarczą, nasze działania edukacyjne w dużym stopniu zależne od pory roku, pogody, warunków gospodarstwa, wielkości grupy, zamierzonych efektów uczenia się i wieku odwiedzających.

Co decyduje o udanej wizycie w gospodarstwie?

Wielkość grupy (maksymalnie 25 uczestników, 7-8 działań). Zaangażowanie nauczycieli i troska o zachowanie dyscypliny. Jeśli pozwala na to liczba uczestników, wizyta powinna mieć charakter aktywny.

Jakie są bariery dla udanej wizyty w gospodarstwie?

Brak zainteresowania nauczycieli, duże grupy i zła pogoda!

Więcej informacji na stronie: www.theorganicfarmshop.co.uk